

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКОХРВАТСКИ ЈЕЗИК

НАШ ЈЕЗИК

НОВА СЕРИЈА

Књ. XII, св. 3—6.

БЕОГРАД, 1962.

САДРЖАЈ

	Страна
1. М. Стевановић: ремећења језичких система и језичке норме	65—77.
2. И. Грицкат: О једној особености прилога и прилошких синтагми у српскохрватском језику	78—89.
3. Миливој Павловић: Реакције и функције	90—93.
4. Михаило Павловић: Нека запажања о преводима у нашој дневној и недељној штампи	94—104.
5. Б. Милановић: Деклинација поименичених придева	105—123.
6. Душанка Игњатовић: Још о компаративу и компарацији	124—129.
7. Даринка Гортан-Премк: Падеж објекта у негативним реченицама у савременом српскохрватском књижевном језику	130—148.
8. М. Станић: О акценту вокатива неких именица	149—155.
9. Берислав М. Николић: Акценатски вид проклизе и енклизе у српскохрватском језику	156—178.
10. Драгољуб Д. Јеремић: О облицима презента глагола <i>дахтајати</i> , <i>дрхтајати</i> и сл.	179—191.
11. Језичке поуке	192—199.

УРЕЂУЈЕ ОДБОР

Одговорни уредник дописник др МИХАИЛО СТЕВАНОВИЋ
Секретар Уређивачког одбора др Берислав М. Николић

НЕКА ЗАПАЖАЊА О ПРЕВОДИМА У НАШОЈ ДНЕВНОЈ И НЕДЕЉНОЈ ШТАМПИ

Говорећи о болестима савременог француског језика¹, познати граматичар Робер ле Бидоа (Robert le Bidois) помиње следеће: снобизам, вулгаризам, англуманију, неологитис, супстантивитис, инвертитис, жаргонитис, сибжонктивитис (или, ако лекари допуштају, конјунктивитис), сигломанију. Почињући постављањем дијагнозе, ле Бидоа, на помало шаљив начин али са озбиљним намерама, скреће пажњу својим сународницима на појаве у француском језику које забрињавају.

Свако ко се ма и мало занима за наш савремени језик могао је опазити да и њега нападају не мале и не малобројне болести. Остављајући позванијима — да не кажем позванима, јер нам је свима дужност да се о чистоти и лепоти нашег језика старамо — да зналачки и тачно констатују и са ауторитетом лече болести нашег језика, ставио сам себи у задатак да изнесем неке примедбе које се тичу превода у нашој дневној и недељној штампи и језика којим су ти преводи написани.

Само се по себи разуме да говорити о негативним појавама у преводима у извесној мери значи говорити о таквим појавама у писаном језику уопште, или бар — у овом случају — о језику штампе, што би излазило из оквира овог написа. С друге стране, пак, примедбе на преводе и њихов језик биле би непотпуне ако би се прешло преко запажања која нису у непосредној вези са самим превођењем, па би и представа која би се о томе добила била непотпуна и нетачна. Због тога можда неће бити наодмет

¹ У листу *Le Monde*, у врло корисној повременој рубрици *Одбрана француског језика (La Défense de la langue française)*.

да укратко, пре него што пређем на примедбе непосредно везане за преводе, изнесем запажања која ми се намећу из исечака преведених текстова објављених у неким нашим листовима. Из већ наведених разлога, појаве и примери које ћу изнети за њих далеко су од тога да дају исцрпну и систематску слику стања нашег савременог језика уопште, или језика наше штампе напосе. Оне ће бити само једна илустрација, а можда и још једна опомена, на ако хоћемо и протест.

Сакаћење и деформисање речи, њихова нетачна употреба и погрешно синтагматско везивање — честа су појава у преводима који обилато излазе по нашим листовима, појава која открива људе са slabим познавањем нашег језика или са slabим или несигурним језичким осећањем, које зачас поклекне. Када преводилац у једном угледном и популарном недељном листу пише једно за другим *шмрка*, *шмркајући* и *шмрчући*, показује не само незнање и несигурност него и алкавост. Поред деформисања глагола као на пример *надражавајући*, *докончан*, „оне има да слушају“, нису ретки случајеви погрешног конструисања глагола (оженити се *са*), употребе енклитике *је уз се* („он се *је*“), погрешне употребе глагола *шребати*. Да би избегли употребу овог глагола у личним облицима, *он је шребао*, *они су шребали*, неки преводиоци праве рогобатне конструкције употребљавајући глагол безлично у реду речи који захтева лични облик и грешећи у погледу слагања граматичког броја („... и свих европских земаља које су *шребало* да буду окупиране“), уместо да употреби неки други глагол (*имајти* нпр.), друкчији ред речи или да се на други погодан начин снађу (промена субјекта, пребацивање из пасива у актив и др.). Разумљиво је да при оваквом стању ствари ни именице ни друге врсте речи нису поштеђене. У мору живе „стотине врста мекушаца и сићушних љускаваца“ (у уобичајеној терминологији, примењеној нпр. у савременим енциклопедијама, љускарци и љускарци нису исти појам) снима се на „магнетофонској *шраки*“, катаклизме су *неразмрљиве*. Много теже су грешке у падежима за које бих се тешко усудио да тврдим да су релативно честе да ме бројни исечци са примерима не овлашћују за то. Поред мање упадљивих па и мање погрешних случајева као: „у прилог *веровања*“, „нема *ништа* погрешнијег“ и сл., у познатим дневним и недељним листовима налазимо и најгрубље грешке у падежима

и другим облицима које читаоца доводе у забуну. („До сада су виђена свега шест *йримерка*“, „... држао под *своју* [...] *власи*“, „приковао на *њему*“, „на *сцену* се појављује“ и сл.). Није редак случај да при употреби акузатива преводиоци не праве разлику између живих бића и ствари. („Хумор *ког* сусрећемо“, а такође и: „унучета *којега* ... није ... видео“.)

Није чудо што болест употребе посесивног генитива тамо где треба употребити присвојни придев није мимоишла ни наше преводиоце, утолико пре што западни језици са којих се доста преводи и у том смислу нагризају њихово и онако често мршаво језичко осећање. Свакоме ко макар и мало осећа наш језик јасно је да би „после смрти *мајке*“, „стихове *йесника*“ (у једнини), „Људска комедија *Балзака*“ и сл., могло лепше да се каже.

Употреба присвојних заменица *свој*, *-а*, *-е* и *његов*, *-а*, *-о*, такође је болна тачка неких преводилаца. Чињеницом да западно-европски језици, са којих они најчешће преводе, немају обе врсте поменутих заменица, може се донекле објаснити учесталост те појаве, али се она никако не може оправдати. Када неко пише „изнад *мене* угледах“ или „упркос *себе*, сви мишићи мог тела . . .“, онда се и неубедљива правдање расејаношћу или непажњом (када је у питању удаљеност субјекта од заменице која се на њега односи) мора одбацити.

После оваквих врста грешака, указивање на погрешну употребу енклитика могло би изгледати као претеривање и цепидлачење. Ипак, ако неки случајеви остају и иначе спорни или се могу допустити два начина, сигурно је да није дозвољено употребљавати *је* или *се* иза запете када несумњиво акценат свом тежином пада на њих. Са овим је донекле у вези ред речи уопште, који такође понекад постаје жртва незнања или бар немарности.

Од посебних негативних појава треба поменути мешање *код* и *йри*, односно погрешну употребу *код* уместо *йри*, насталу по свој прилици под утицајем немачког *bei* (*код*, *у*, *йри*, *на*, *за* итд.) — која, чини ми се, све више узима маха. Говорити „*код* првог додирџа“ и „мука коју човек осећа *код* рђавих позоришних комада“, употребљавати, дакле, генитив уместо локатива са *йри*, значи неоспорно кварити и сиромашити језик лишавајући га речи *йри*. Исто важи за често помињано *ради* употребљавано узрочно уместо *због*.

Поменути појавама могла би се додати још доста дуга листа разних граматичких грешака, рогобатности и недотераности, језичких и стилских. Но, како се то све тице на првом месту српско-хрватског језика уопште, па тек онда превода, било би нецелисходно давати сувише места примедбама те врсте на штету оних које непосредно улазе у оквир овог чланка.

Када говоримо о преводима и њиховој исправности и вредности, разликујемо пре свега две ствари: њихову тачност, односно верност оригиналу и језик који преноси смисао оригиналног текста. Испитивању тачности посветићемо мање места, пре свега зато што у оваквом општем осврту не можемо улазити у поређење превода са оригиналом, што се може радити (и што је чак неопходно) када се говори о преводу једног одређеног дела. Ово ипак не значи да није могуће наћи и без оригинала доста погрешно преведених места, нарочито појединих речи и израза, и да није потребно поменути нека од тих места да би се добила тачнија слика негативних појава у преводима о којима је реч. Попут слабих ђака, неки преводиоци се хватају за оно значење које им је познато или које им прво падне на памет, или пак постају жртве сличности међу речима. Тако налазимо *ситуација* у смислу положаја (друштвени), *исповедница* уместо повереница или сл., *лирска уметности* уместо оперско-сценска уметност, *повод* уместо узрок, *историја природе* (на француском *histoire naturelle*) уместо природопис или сл., *свест* уместо савест (на француском и енглеском *conscience* значи и једно и друго), *велик* уместо висок (на фр. *grand* значи висок ако не значи велик по значају), *интелигенција*² уместо дослух, договарање, споразум или сл.

Као прелаз од *нетачно* преведених места ка *лоше* преведеним, могли би се узети преводи именица са предлогом за ознаку припадности, порекла или врсте (најчешће из француских текстова дакле са предлогом *de*) у којима се рогобатност граничи са нејасношћу па и нетачношћу. Не познајући, не осећајући, па чак и не наслућујући поједине врсте генитива (експликативни, квалитативни, посесивни и др.), неки преводиоци говоре о *дворцу*

² У подлиску једног познатог дневног листа читамо: „Ови наши сурети створили су између нас неко стидљиво и потајно саучесништво које се манифестовало ситним знацима интелигенције: једва приметан осмех [...]; не приметно успоравање хода...“

Нормандије, феномену психологије, награди Рима (уместо римској награди), *позоришту Италијана* (исти случај као и претходни) итд.

Дословно превођење и превођење у духу страног језика, честе појаве у преводима у нашој штампи, показују не само да неки преводиоци слабо знају језик оригинала него, можда још и више, сведоче о недовољном познавању матерњег језика. Разумети текст, а затим нашим језиком лепо изразити његов смисао — два су узастопна корака, понекад очигледно сувише тешка за слабог преводиоца. Буквално превођење изрека и идиоматских израза производи непријатно смешан утисак, а често доводи и до неразумљивости, бесмислице и апсурда. Сувишно је и помињати до каквог стилског сакаћења такав поступак доводи. Ево, примера ради, неколико таквих „устаљених“ израза који су се вероватно први и последњи пут уопште појавили у чланцима из којих их наводим: *окадити нос некоме* (у смислу урадити нешто у инат, „ударити преко носа“ или сл.), *помоћи мачки да скочи на њраву страну* (треба по свој прилици да значи: „извести на прави пут“, правилно упутити, помоћи правилно развијање и испољавање склоности), *мрзети до њвраћања* (уместо неизмерно мрзети, мрзети до гађења, мрзети целим својим бићем и сл.)³. *Један ударац ишјајом и књиге су најписане*, треба да значи да су књиге написане као под дејством или по заповести мађионичарске палице⁴, *велики раји* означава очигледно први светски рат јер Французи кажу *la Grande guette*, *убичајени дневник* представља новине које редовно читамо⁵, *речено међу заградама*⁶ треба схватити као „узгред буди речено“ итд.

Није тешко претпоставити да и поједине речи често не доживљавају бољу судбину. Лекови су *неусјешни* да умање бол (уместо „нису у стању“, „немоћни су“ или сл.), скуп је *пажљив* за сваку нечију реч (на фр. *attentif à*), у смислу „пажљиво слуша сваку реч“; неко је настрадао од *јеврејске љубавнице*, тј. од љубавнице Јеврејке, или: од љубавнице која је била Јеврејка; пример је

³ У преводу из кога је узет овај пример, читамо још: „... јер би му то олакшало да исповраћа свој огромни презир који му до грла испуњава срце“.

⁴ На француском *un coup de baguette* с тим што реч *coup* у томе језику има много пире значење, а реч *baguette* значи *ишјајић*, *палица*, за разлику од речи *bâton* и *canne* које значе *батина*, *штап* и *штап* као саставни део ношње.

⁵ На француском: *journal habituel*.

⁶ На француском *soit dit entre parenthèses*.

инспирисући, тј. пример који инспирише, надахњује, подстиче, узвишен пример; „евочирају се“ тј. призивају музе „прекривајући себи велом лице“ (музе или они који их призивају?).

Вршећи своје многостране и без своје кривиче штетне утицаје на наше преводиоце, западни језици нису поштедели ни начин на који ми изражавамо године. Уместо на пример *године* 1857. и сл., код неких преводилаца налазимо овакав начин временског одређивања: „Тај амфитеатар свечано је отворен у 80-тој (sic!) години наше ере“⁷. Ако би се употреба предлога можда и могла бранити када су у питању збивања или радње које испуњавају једну годину, сигурно је да је она у оваквим случајевима недопустива, а вероватно је да ни преводиоци који овако пишу не кажу да су рођени у 1920. или у 1930. години.

Продирање духа страних језика осећа се у великој мери и у употреби показне заменице тамо где наш језик захтева понављање именице, као што ће се видети из наведених примера. Врло је вероватно да су и рђави преводиоци допринели да ова појава узме маха и у нашим оригиналним текстовима. Често у преводима налазимо овакве реченице: „... и једна страшна стрепња, она од смрти, стезала ме је“. Није потребно истицати колико је више у духу нашег језика: „И једна страшна стрепња, стрепња од смрти...“ Понекад чак употреба заменице није оправдана ни потребом за понављањем именице: „... не значи само следити одређене навике, оне синтаксичне (sic) и речничке...“ Овде је показна заменица *оне* непотребна јер су речи *синтаксичке* и *речничке* накнадно додате одредбе које се непосредно везују за реч *навике*. Каткад уместо заменице *онај*, *-а*, *-о* налазимо у истој употреби *овај* што је у неким случајевима, као у овоме који наводим, још горе: „У песничковој библиотеци не би се налазило ни једно дело из области критике, изузев *ових* потребних за утврђивање текстова...“ Овде је употреба показне заменице утолико погрешнија што заменица *ово* у облику за множину долази иза именице у једнини.

У жељи за модерним, а поводећи се за неким страним језицима где је понављање субјекта у виду заменице дозвољено, неки преводиоци дају овакве крупне и ситне наслове који речито

⁷ Пре тога стоји „у 29. година“.

показују на какве се све странпутице наш језик гура: „Папуанци ... ко су они?“, „Албертина, ко је то?“ и сл.⁸.

Укидајући поједина правила наше граматике, неки преводиоци уводе у наш језик (несвесно, разуме се) норме које важе у западноевропским језицима; држе се, рецимо, страних правила о слагању времена, па пишу: „Чуо сам да је Пруст рекао једног дана да је опис . . . у делу „Содома и Гомора“ био страшан . . .“ Ово због тога што је у дотичној француској реченици — према правилу о слагању времена — једно од прошлих времена употребљено у главној реченици повукло имперфекат у споредној. У нашем језику у сличним случајевима стоји садашње време у споредној реченици, а у наведеном примеру употреба претерита утолико је погрешнија што се појава о којој је реч може сматрати нечим што и у тренутку када се говори постоји и остаје такво, иако, додуше, није у питању опште прихваћена чињеница — која би и у француском довела до одступања од правила о слагању времена.

Разне друге конструкције добијају често још лошији и рогобатнији вид. Ево само два, три, нарочито упадљива примера: „За многе људе љубав је спис *од којег* они непрекидно праве преписе“; „у сенци, угледао сам поручника и капетана, *цигарете на уснама*“; „трешње *којима* се (. . .) пузала“ итд. При оваквом стању ствари није тешко претпоставити да има примера и за већ познато погрешно превођење француске конструкције за истицање *c'est . . . que*.

Разна деформисања појединих речи или њихова погрешна употреба, што настаје обично под утицајем страног текста, допуњују ову ионако пи мало лепу слику. *Конзерваџор* уместо конзерваторијум, *зайовесџ* уместо заповедништво (брода), *џолеђина* уместо леђа, *џреобраћење* (преображење), *џрејрочџавање* . . . А не деформишу се овако само именице већ и глаголи, придеви и друге речи: *џџуриџџи* (тезе), *џџоредџџи* (тањир), *џрејрочџџаваџџи*, *џокриџџи* (пољупцима); *анџисемџџиџџички* итд.

⁸ Друга реченица (наслов) преведена је са француског и није искључено да у оригиналном тексту гласи: „Albertine, qui est-elle?“ или: „Albertine, qui est-elle?“, мада ни на француском то не звучи најбоље и представља фамилијаран начин изражавања.

Низ других грешака различитих по тежини и врсти — које би тешко било и категорисати, а још теже све навести — придружују се поменутима. Овоме би се могла додати, истина много краћа, и листа примера у којима читалац узалуд тражи неко значење. У њима се не преноси смисао речи оригиналног текста, и они говоре само о особинама преводилаца и оних чија је дужност да проверавају њихов рад⁹. Има дакако спремних и способних преводилаца, али се за многе може рећи да — и не научивши ваљано страни језик — у додиру са њим заборављају свој. Остављајући дакле разне друге мање недостатке и крупне грешке, хтео бих да укажем на још две прилично упадљиве појаве у преводима који нас занимају. Прва је важна и иначе, а овде нарочито: употреба страних речи, друга се тиче транскрибована туђих имена.

Изузимајући опште прихваћене, тешко заменљиве и обично интернационалне речи (најчешће грчког и латинског порекла), позајмице из туђих језика које срећемо у преводима и у нашој штампи могле би се поделити у две групе. Једној би припале стране речи мање или више распрострањене, па самим тим мање или више познате читаоцима који не знају језик из кога су те речи позајмљене. У другу групу ушле би речи које се никако или готово никако не употребљавају код нас, обично неразумљиве просечном читаоцу — а преводиоци их најчешће узимају да би себи олакшали посао. Разуме се да су не само у овој другој него и у првој групи у питању речи које би се могле и морале заменити нашим. Сасвим је разумљиво да ће стране речи (нарочито оне које су добиле мање-више интернационални карактер) и даље продирати у наш језик; али је много теже схватити зашто преводиоци до краја не извршују свој задатак, зашто наиме текст не преводe

⁹ Говорећи о једном критичару чије име иначе погрешно пише, један преводилац каже: „Ди Бела [уместо ди Беле], Вињи, Флобер . . . , он је убио досада већ десеторицу мртваца“. Опет у једном чланку о књижевности, други преводилац пише: „Нема песника „добре расе“, ако га не бисмо препознали још од прве речи, који не би пристао да покаже добровољно своје сведочанство, оно што је у ствари, сведочанство културе и хуманизма“. Ове реченице мање ће нас изненадити ако смо којим случајем пре њих прочитали: „Млади академици-официри литературе, не мрштите се...“; „... у одређивању мишљења и оформљавању мњења ...“; „Ох, ви који сте толико драги заслужујете, савладајте нестрпљење...“; „... мала ланчана справа помоћу које се као помоћу апарата за глуве формално на „текућој траци“ шаћне у уху...“

у целини, него поједине речи оригинала остављају и у својим преводима. На тај начин један процес који, када се сведе на квантитативно и квалитативно разумну меру, може послужити богаћењу језика на који се преводи — у оваквим га случајевима чини неразумљивим.

Од углавном разумљивих страних речи које се неоправдано употребљавају уместо домаћих понајчешће срећемо *шеаиар* (понекад чак *шеаиџ* и *шеаиџер*), *ојус* и *асекиџ*, ову последњу у разним значењима и конструкцијама (*из, са*, итд.)¹⁰. За овим речима долази реч *секиџака* (у разним значењима, а најчешће једноставно у смислу *јризор*), а за овом вероватно реч *ревија* у значењу часопис¹¹. Затим се нижу речи (предмет посебне студије био би којим редом) *дуел, комјлеиан* (у ширем смислу)¹², *ениџузијазам, муџаиџа* (у књижевности на пример), *илуминаџија* („истраживање и илуминаџија света“), *шокираџи, амаџер* (љубитељ у ширем смислу, онај који воли нешто, нпр. *амаџер* поезије, психоанализе), *коллекџонар* (уместо скупљач), *елоквенџносџ* (уместо речитост), *маџиџираџи* (високи или виши државни чиновник у Риму), *јровоџираџи* (изазивати, проузроковати, у ширем смислу: *јровоџираџи комјлекс инфериорносџи* нпр.), *херојина, ениџериџер* (опет у ширем, а не у сликарском смислу), *ојскуран* (у смислу незнатан, непознат),

¹⁰ Објашњење да се употребом речи *ојус* поред речи *дело* прави разлика између целокупног књижевног, односно уметничког стварања и једног одређеног дела — тешко би се могло бранити јер се из контекста обично види о чему је реч, а ради истицања и веће јасности може се рећи *целокупно* дело, или употребити множину са истим придевом или заменицом *сав, сва, све* (целокупна дела, сва дела и сл.). Можда да би избегао формално понављање (речи *део* и *дело* у генитиву), један преводилац пише: „... све до Виктора Игоа и једног дела Бодлеровог опуса“. Ако је *једног дела* морало да остане, уместо *јесничког ојуса* по свој прилици боље је било ставити *јесничких остварења* или што сл. Што се тиче речи *асекиџ*, поред тога што се употребљава на местима где једноставно може да се каже *вид, сџрана* („економски *асекиџ* ствари“, „... уживају све *асекиџе* наше цивилизације“), она се налази у реченицама које могу послужити као школски пример рогобатности. Пример који наводим није додуше узет из превода самог чланка него из кратког увода, али му је аутор по свој прилици сџм преводилац или је можда и он преведен: „Француски романиџер Ф. М. . . је тим поводом у свом кратком есеју, [...] посматрао најпознатији Толстојев роман са неких неконвенционалних својих личних аспеката“.

¹¹ Занимљиво је да се реч *ревија* или *реви* у значењу смотра (трупа) изгубила, што показује да процес продирања страних речи није неповратан (иреверсибилан).

¹² На пример: „То је оно што одговара извесном опису — више или мање комплетно — биџа коме ми дајемо карактер живог створења“.

салон (у значењу изложба), *ѿеркусија* (судар, удар, потрес) итд. Нарочито мучан утисак остављају туђице употребљене у облицима који су необични и од домаћих речи: *халуцинирајући*, *шокирајући* (као придев), *еволуиранији* и сл.

Речи које би се могле ставити у другу групу не само да кваре језик и вређају најпросечније језичко осећање, него обично текст чине неразумљивим. У нашем случају оне се врло често могу сматрати непреведеним местима, што представља врхунац лошег превођења. Тако налазимо: *евиденѿан*, *арѿифиѿијелан* и *арѿифиѿијелнији*, *комѿаѿибилан*, *енигмаѿски*, *ѿеѿриѿиѿиран*, *конѿиниран* итд.; *ѿреѿексѿ*, *гинеѿеја*, *десинаѿер*, *иниѿијаѿија*, *деликѿ*, *конкубина*, *инѿесѿ*, *валер*, *букмејкер*, *ѿефалойоди*, *ѿорѿвајн*, *свасѿиѿика* (кукасти крст) итд. Уместо да једноставно каже да је неког ударила кап, један преводилац нам саопштава да је дотична особа „доживела удар апоплексије“, а други, пошто је дао као превод наслова неке стране књиге „Они који ходају у сну“, додаје у загради, као објашњење, „сомнамбули“ као да никада није чуо да се на нашем језику такве особе називају месечарима. Не грешите мање ни онај преводилац који, у листу намењеном деци и омладини, превод неког чланка о кријумчарима објављује под крупним насловом *Конѿрабандисѿи* . . .

Отварајући широм врата страним речима па и страној синтакси и уопште духу страних језика, неки преводиоци од нашег праве макаронски језик, стварају од њега неку врсту накарадног есперанта који би се пре могао назвати „дезесперантом“. Уместо да лакоћом и чистотом стила и језика штапане текстове чине приступачним што већем броју читалаца, такви преводиоци обесхрабрују и оне који би, иако не знају стране језике, смисао преведеног текста могли схватити када би био дат на приступачан и пристојан начин.

Питање писања туђих имена посебно је значајно, јер несавесно и без потребног знања изведено транскрибовање често добије карактер погрешног обавештавања. И када се спроводи правилно, по систему који је утврдио правопис, приближно фонетско транскрибовање страних имена не даје потпуно верну слику изворног изговора — због разлике у гласовним системима разних језика. При овом транспонувању тежи се ипак да се сачува у што већој мери изворни изговор туђег имена — колико год то

допуштају систем и законитости нашег језика; и ако писац или преводилац зна правописна правила и како се реч изговара у туђем језику — удаљавање од изворног изговора остаће у границама одређеног система и сачуваће се мање или више одређена веза између изговора у туђем и у нашем језику. У супротном случају, тј. када писац односно преводилац не зна изговор, долази до непотребних и крупних деформисања, тако да је читалац који неко име није раније знао погрешно обавештен, а онај који га је знао не може да га позна и долази у недоумицу. Тако чувени француски песник XVI века ди Беле (на француском *du Bellay*) постаје *ди Бела*, књижевни историчар и критичар Анри Гијмен (*Henri Guillemin*) — *Хенри* Гијмен, француски есејиста и књижевни критичар Шарл ди Бос (*Charles du Bos*) — *ди Бо*, песник Жан Полан (*Jean Paulhan*) — Жан *Пулан*, песник Сипервјел (*Supervielle*) — *Сийервје*, цар Клаудије — *Клауд*, а да и не помињем имена за која се не зна да ли су жртва преводиоачеве или слагачеве грешке, или случајеве као када Дизнијев Шиља постане „пас Гуфи“. Географска имена понекад имају исту судбину. Ко није упућен помислиће да се варош у Француској Санлис (*Senlis*) не зове тако него *Сенли* (овако стоји и у врло крупном наслову), Фландрија — *Фландр* (у преводу једног наслова стоји *Пуџи Фландра*), Тахити — *Таџи* (зато што Французи немају гласа *x*), Литванци — *Литјуанци*, Базел — *Бал* итд.

Далеко од потпуног приказивања особина превода у нашој штампи, ова слика — састављена на основу запажања учињених на исечцима из неколико (углавном београдских) листова за последње четири године — има за сврху да с једне стране буде скроман прилог проучавању језика превода у штампи, а с друге, а ово нарочито, да буде једна опомена више да се стане на пут кварењу нашег језика, кварењу које у пајтежим случајевима води ка неприступачности и неразумљивости.

Михаило Павловић